

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, kedd, január 25

Tizenegyedik évfolyam.

A VITA KEZDETÉN.

Budapest, jan. 21.

(Sr.) A fogyasztási adók feletti nagy vita megkezdett a képviselőházban. Eddig csak annyira haladt, hogy az egyes pártok jelezheték álláspontjukat. És ez igen érdekes és tanulságos. Mert a gyakorlati politikával szemben nem ér semmit a frázis, abban meg kell mondani, minden órán a mindennapi teendőt és ezek elől kitérni nem lehet, nem lehet az elvekre és a jövőre általában hivatkozni, minden dolognak nyelét kell megfogni és a követelményeket még akkor is kell teljesíteni, midőn az teherrel és ennek következtében népszerűtlenséggel jár. A kormánypart így cselekedett. Látva azt, hogy egyenes adóinkat ez idő szerint fokozni már alig lehet, látva azt, hogy a külföld mivel államaiban az államháztartás sokkal nagyobb mértékben súlyosodik a közvetett és különösen fogyasztási adókra, mint az egyenes adókra, azoknak fejlesztését tűzte ki célul. És ha már valaki ez idő szerint fogyasztási adót akar Magyarországon, az csak ugyan aligha találhat erre alkalmasabb cikket, milyen a cukor, kávé és sör, mert nagy közönség fogyasztja ugyan ezeket, de még sem képeznek oly nélkülözhetetlen életszükségletet, hogy ezek megadóztatásával a legszegényebb néposztály sulytatnék. És ha ebből a forrásból, csekély adóval (mert czukorra métermázsánként 3 frt, kávéra 8 frt, sörre 1 frt, csakugyan nem nagy adó, mit bizonyít az a körülmény is, hogy a szakértők maguk indítványozták ez adóteteleket, az eredeti javaslat magasabb tételeivel szemben) 2—3 millió forint fog államháztartásunk rendelkezésére, már az első éhen, állani, tehát biztos fedezet lesz defizitünk kamatterhére és így az államadósság ön magát szaporítani nem fogja, akkor nagy czél van elérve, mely bőségesen igazolja ezt a kis megterhelést. Tehát arányosabb teherviselés, biztos fedezet és még sem nagy megterhelés lesz a törvényjavaslat eredménye és ezzel szemben bizony az a sok tulzott aggodalom, melyet a zaklatás, kereskedelem megbénítása czimén hallottunk, figyelemre méltó ugyan, de könnyen is megzafolható, mert ha a bor és szesz állami adója, a szesz, sör városi adója meg nem rontá a forgalmat és kereskedelmet és nem idézte elő a csempészetet oly mértékben, hogy az akár a pénzügyi eredményt, akár a kereskedelmet veszélyeztesse, bizony a könnyebben

A KELET TÁRCZÁJA.

Br. Reichenstein Ferenczel való ismeretségem.

Barutziu után Möriz István.

(Fiannak, leányomnak s vejemnek ajánlott elbeszélés.)

(Folytatás.)

Br. Reichenstein egy óráni hosszabbideig forgatott, facsart. Lelem mélyébe akarván hatni, vonatkozásokat tett a magyarokra, Csa-vadára s Dákó-romániára, míg végül mondá: „Az istenért, mondja meg saját nemzetbeliének, hogy ne legyenek oly buják s ne akarjanak mindent egyszerre megszerezni, mert ezzel elijesztik a szászokat s a magyarokat, elidegenítik a birodalmi udvart is s próbájt adják annak, hogy ha ők kerülőnek felül, akkor jaj lenne a többi nemzeteknek.“

„Kérem báró ur, miért mond nekem ilyeneket? Mit tehetek én itt egyedül, vagy dr. Ratiuval? A képviselők és regálísták nagy része állami és törvényhatósági tisztviselő, a kik pedig nem tisztviselők, azok lelkesek, kik püspökeiktől függenek.“ Az országgyűlés román tagjai kö-

*) A n-szebeni országgyűlésen a románok közt 39 tisztviselő volt, 3 nyugdíjas, 3 főpap, 4 kanonok, vagy 5 esperes, 1 ügyvéd, 1 gyáros. A 43 számszám alig volt fele független, a nyugdíjasokkal együtt, a többi mind hivatalnok. A magyar nemzet csak 8 személy által volt képviselve, 1 püspök, 2 gróf, 3 székely s 2 örmény által. A többiek eltávoztak a nélkül, hogy az ország gyűlése belettek volna. Hogy alakíthatott volna valaki ez elemekből komoly ellenzék? Megkísértették némelyeket 1864. május havában, hogy mérges ellenzékét csináljanak gr. Crenneville Lajos kormányzó s br. Reichenstein alkortátnok ellen, a felségnél akarván panaszt tenni; de

ellenőrizhető kávé és czukor forgalom ellenőrzése is biztosabb és kevesebb zaklatással fog járn, mint a hogy azt feltüntetik.

Ez a kormánypart álláspontja. És, hogy épen a választások előtt állott elő e törvényjavaslattal, ez bizonyítja azt, hogy van hozzá bátorsága őszintének lenni, nem akarja a közönséget illúziókban ringatni, hanem megmondja őszintén és határozottan, hogy bizony defizitünk fedezése, csökkentése újabb teherrel jár, csak keresi a kevésbé terhes, és méltányosabban kiróható terheket.

Ezzel az állásponttal szemben, az ellenzéknek vagy azt kellene bebizonyítania, hogy fedezetről gondoskodnia nem kell, vagy azt, hogy más módon lehet arról gondoskodni.

De az ellenzék egyik árnyalata sem foglalta el ezt a nehézt, de kötelességszerű álláspontot. Sőt ellenkezőleg; minde-nik ellenzéki árnyalat megegyezett abban, hogy a fedezetről való gondoskodás szükségéről mélyen hallgatott; és ezzel elárulta azt, hogy kiakar térni a gyakorlati nehézségek, a kérlelhetlen szükség elől; másfelől pedig azt a veszedelmes hibát követte el, hogy azt bizonyította, miszerint a kávé, czukrot és sört sem lehet nálunk megadóztatni. Nő már akkor csakugyan felkeltette kíváncsiságunkat, hogy ha ezekre adót vetni nem lehet, hát akkor egyáltalában mire lehet vetni? És ha semmire sem lehet adót vetni, akkor ugyan miből szereznek fedezetet?

Ezekre a kérdésekre az ellenzéki szónokok, még eddig választ nem adának, hanem mindenki elmondá a „maga álláspontját“, a mi természetesen két adagból áll: egy csomó recriminatio a kormány ellen; és egy csomó általános frázis, vagy közjogi politikai és társadalmi elmélkedés, melyek lehetnek mind igen szépek és kelthetnek fel nagy reményeket azzal szemben, ki azokat hangoztatja, de bizony gyakorlati megoldásra nem vezetnek és igen könnyen veszedelmes aspiratiókat kelthetnek fel.

Azt hisszük, hogy e két álláspont közül igen könnyű megjelölni azt, mely csak az ország érdekére gondol és megtalálhatni azt, mely csak korteskedés szempontjából van megválasztva, a jövőre való gondolás minden legkisebb adaga nélkül és felelősség érzetének teljes levételével. Ugy hisszük, hogy a közönség gondolkodó része kifogja érezni azt, hogy kikre lehet bízni az ország sorsát és a frazisoknak fel nem ül.

zül csak én s dr. Ratiu vagyunk magán emberek, olyanok, kik hivatali állomást nem foglalunk el. Egyébként nekem nincs tudomásom arról, hogy a mi embereknek annyira buják és követelők lennének, a mint a hogy őket Excellentiád tartja. Megmondtam a múlt évben Schaguna püspöknel az ebéd alkalmával a juniusban Bécsben, miszerint a nemzetek kezdetben hevesen meg fogják egymásnak mondani az igazat; de ennek egyszer meg kell történni; jobb most, mint később; „die Leute solten sich gegenseitig die Leviten lesen“, azután legyen meggyőződve, kibékültünk mindnyájan s ugy lesz Erdélyben, mint Mayer irta Excellentiádnak, hogy van Helvétiában.

Ugy hittem akkor, de keserűen csalódtam. Nem vettem volt figyelembe egy dolgot, azt t. i. hogy a régi román unionisták beléptek az erdélyi országgyűlésbe, mint unionisták, de nem volt bátorságuk az álarozót levetni, a mint levette kezdetben vagy két magyar unionista szász, kik férfiakhoz illőleg bevalva politikai hitvallásukat, elhagyták az országgyűlést. Ugy látszik, hogy br. Reichenstein az álaroz alatt rejtetteket felismerte s maguktartásához mérte saját eljárásait is. Ő tudta az árulóktól, kik nem csak szászok, de románok is voltak, hogy az országgyűlésen lévő unionisták, egyetértettek a passivista magyarokkal, hogy ezek hiányában

épen közülük egyik, titokban az állami rendőrség fejéhez, Kirschner tanácsoshoz szaladt s felfedezte a tervet. Kirschner jelentést tett s magához hivattán a román regálísták idősebbjét, azt mondta: mondja meg nekik, hogy mint képviselőnek szabadságukban áll a kormányzót és cancellárt vádolni, de minthogy ők mind hivatalnokok, mint ilyeneket a kormányzó is joggal felfüggesztheti hivataluktól s bíróság elé állíttathatja, mint rágalmazókat és engedelmeneket.

Érdekes bélyegilletéki ügynek — Gyulafehérvárról írják nekünk — várjuk eldöntését. Ezen eset ugy a jogászokat, mint a pénzügyi hivatalnokokat, valamint a nagy közönséget is nagyban érdekelheti. Ugyanis az ítteni községi bíróság évek óta nem rakta fel az okmányokra, tárgyalási jvkvokra és ítéletekre a bélyeget, jóllehet, a felek neki azt átszolgáltatták. Nem régen a helyi kir. illetékkiszabási hivatalról feltúvizsgáló küldetett ki és ekkor a községi bíró tehetése szerint az akták egy részét — 900 száz darabot — a bélyeggel látta el. De az akták keltek 1879-ben, tehát akkor, midőn az 1880 év derekán behozott új bélyegek még nem voltak. Kérdés, most le van-e róva az illeték? és ha valjon az aktáknak nem bélyegzése s illeték leróvása nélkül egy, sőt két éven felüli léte által mekkora kihágás történt?

Ezenkívül előfordul, hogy sok akta hiányzik.

A n-szebeni pénzügyigazgatóságnál lévén már az ügy, érdekel várjuk az eldöntést. A szegény felekkel szemben a kár tetemes, a kir. pénzügyigazgatóság kellő szigorára van szükség.

Ily eset a m. kir. illetékkiszabási hivatalok felállítása óta nem fordult elő.

x. y.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A háznak január 22-én igen érdekes és zajos ülése volt. Közbeszólások, személyes kérdéseken való ingerelt helyreigazítások véget nem akartak érni. Napirenden a cukor-, kávé- és sörfogyasztási adótörvényjavaslat volt.

Ráth K. nem szavazza meg, mert a kereskedő osztály karát látja benne s mert csökkentené a fogyasztást. Nem fogadja el Hoffmann Pál sem a javaslatot, mert e fogyasztási adó csak akkor volna helyes, ha zárvonal állították fel. Szólt utána Jókai Mór, kinek nagy hatása beszédéből egy kivonatot alább közlünk.

Jókainak Apponyi felelt, a Sauli mulattató Davidhoz hasonlítva Jókait, ki felvidítja a házat. Jókai a mulattató mellőztetett s ib. — Majd Madarász jónak látta újból felvenni a botrányok fonálát; fenyegetőleg suhogtatva kezében a 48-ki Közlöny egy óriás kőtetőt, tiltakozott Jókainak reávonatkozó állításai ellen, s kiolvasa a vaskos könyvből, hogy 6 48-ban csak azt kívánta, hogy a miniszterelnök fizetése is 48,000 frt helyett 12,000 frtban állapítsák meg. Jókai elvette Madarásztól a hatalmas dokumentumot, s miután a ház feszült figyelme között lapozott abban egy ideig, azzal vágott vissza elég keményen Madarásznak, hogy akkor az ország meglopásával vádolta a Bathlyány-Kossuth kormányt. Ezzel véget ért az incidens.

Végül Majoros interpellált a kisebb hivatalnokok anyagi helyzetének javítása tárgyában és Szederkényi sürgette Kovács interpellációjára

a románokat a szászokkal vesztések össze, tegyék a vitatkozásokat végtelenné, legyen sok szó szaporítás minden semmiért, kössenek bele mindenbe, találjanak ki mindenféle tárgyat, különbséget, formalitást, hogy ha lehet, semmi se legyen ez országgyűlés munkálataiból, hogy e közben a magyarok beonyargalhassák nemesak Magyarországot, hanem az egész birodalmat és Európát, míg sikerülni fog megbuktatni Schmerling ministert egész rendszerével együtt, előkészíteni egy Königrázt és Sadorát, azután megsemmisíteni mindazt, a mi eddig történt Erdélyben. 1863-ban, még én is az országgyűlésen lehettem, közös szállásom volt Joannu Constantin senatorral, a temető-utcájában. A br. Reichensteinnal való jelenet után 5 napra belép hozzánk Popasú János esperes (jelenleg püspök) bámész-kodó arccal, s egy összebonyolódott hosszú lecke után, a hogy egyébként neki nem volt természete beszélni, több kifejezéssel, mint merészséggel így zárta be mondókáját: „A mieink azt mondják, miszerint te egészen az osztrákoknak szenteled magadat s a szászokkal tartasz.“

(Vége köv.)

A LÁMPAGYÚJTÓ.

Angol regény.

Irta:

MISS CUMMINS

Hatodik fejezet.

Hol van a menyiny?

(Folytatás.)

Ez első barátja iránt érzett benső szeretet volt az, mely soha nem

kívánt választ, melyet a belügyminiszter közelebbről megadandónak ígért.

Az ülés d. u. 1/2 3-kor ért véget. A hétfői ülésen a vita folytatatik.

Jókai Mór beszédéből

a képviselőház január 22-iki ülésén.

Jókai Mór: T. ház! A kérdés sarka, melyen az egész nagy vita forog, az, hogy a deficitet fedezni és mi módon fedezni kell?

A deficit nem ezen kormányé, nem ezen párté, az államháztartásnak kérdése az, hogy legyen-e fedezve és hogyan legyen fedezve?

Ugy hiszem t. ház, hogy azzal együttünk sem kecsesgeti magát, hogy erre valami új módszert tud felfedezni, hanem válogatunk azokban, miket látunk, hogy más államokban, vagy ugyan-ebben az államban más kormányok alkalmaztak és a melyek itt is alkalmazhatók?

A legutóbbi budget tárgyalása alkalmával egy igen t. képviselőtársam azt vetette szemre és többek szemére elvtársaim közül, hogy mindig csak az abszolút kormányokhoz hasonlítjuk a jelen kormány helyzetét; én tehát bátor leszek ez alkalommal az alkotmányos kormányokhoz, melyek ez országban intézkedtek, hasonlítani azoknak helyzetét, azoknak pénzügyi bajait és különösen a deficit fedezési módját illusztrálni és a ház előtt elemezni. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Kezdem legelőbb is a legelső és egészen alkotmányos miniszteriumon. Kossuth miniszteriumán és Kossuth pénzügyi politikáján. (Élénk éljenzés a szélső baloldalon.) Engedjék meg a t. képviselő urak, hogy ezen éljenzésre azt a megjegyzést tegyem, hogy az a tisztelet, a mely e nagy nevet körülveszi, és a melytől elválaszthatlan Magyarországon az urhérség megszűntetése, a népfelzabardítás eszméje (Zaj és felkiáltások a szélső baloldalon. Még ezt sem engedik meg?)

Hogy e nevet, mely Magyarországon elválaszthatlan a parlamentarizmus kormányzat meghonosításától, hogy e nevet tisztelni nem az önök löl. Zaj a szélső baloldalon.) és mind valamennyik ép úgy dhajtoznak azután, hogy Kossuth által nagy hazafiaknak kineveztesse, mint az antipodeseik a királyi tanácsosi ezim után; és aztán, hogy elmondjam neki, hogy bizony keserves munka az, a mit mi idehaza végeztünk: (Halljuk! Halljuk!) morzsát morzsára bordanai ahoz a nagy hangyabolyhoz, mely egy a világtól hátramaradt országának, egy minden rokont nélkülöző nemzetnek regenerationalis műve és azután, hogy megkérjem őtet szépen: ne hajtsdson hatalmas nagy kezével minduntalan egy-egy követ ezen hangyabolyba, mely bár nem valami dícsőséges építmény, de mégis különb a világnak minden felhőváránál. Hát ehez meg nincs elég kedélyem. (Helyeslés a jobboldalon.) Hogy pedig azért menjek Kossuthhoz, hogy nekem is,

ingadozva, s későbbi években, mindig erősbülve, az előre törekvés nemes indokául, minden erények elérésére méltó összefonésúl szolgálts és e szeretet volt az, mely megszilárdulva, az idő által megszenteltesítve, s egy magasabb sugallat által szívébe beoltva, midőn még csaknem gyermek volt, erőt adott neki, egy felnőtt nő bátor szívével, s önmegtartózkodással birni. Ez volt az, mi az öreg ember utolsó éveit felvidította, s még halálos ágyán is örömet szerzett neki.

De e perczben még nem növekedett volt az meg eléggé. A barátságos indulat, mit Trudka az utolsó hetekben tapasztalt, szívét igaz, hogy egészen meglágyította volt. De a nyolcz évi rossz nevelés, kegyetlen bánásmód, s a jó társaság teljes hiánya, ily rövid idő alatt nem volt helyrehozható.

Zabolátlan természete nem volt oly gyorsan megszelídíthető, jobb tulajdonai oly hirtelen életre ébreszthető.

A növény, mely éveken át, csak ferdén nevelkedhetett, megfosztva napfény és tápláléktól, csak satnya lombzatot, gyümölcs nélkülű ágakat hajtva, a sors ily mostoha csapása után nem képes, jobb helyre áttöltve azonnal dűsan virítani.

Gondos ápolásra, türelmes várakozásra van szükség, míg megszokva a napfényt, boldogabb környezetet, fel bír tudni.

Igy volt a kis Trudkával is. Új irányt kelle adni eszméinek új táplálékot lelkének, új fénysugárral világítani meg

Hirdetési díjak.

Egy négyszög cenziméternyi tér ára 2 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket főlvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasensteint et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicationisches Bureau. Budapest: Haasensteint et Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések felvételi irodája Budapest Szervitator 3. sz.

Nyitási csekket

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.